

O‘T PUFAGI KASALLIKLARI VA UNI DAVOLASHDA ISHLATILADIGAN DORI VOSITALARINING KIMYOVIY TARKIBI ASOSIDA SINFLASH

To‘lakov N.Q

Andijon davlat universiteti kimyo kafedrası o‘qıtuvchisi, kimyo fanlari doktori.

Karimov S.D

*Andijon davlat universiteti Magistratura ta‘lim bosqichi kimyo yo‘nalishi 1 kurs
talabasi.*

Ma‘lumotlarga ko‘ra, yer yuzi aholisining besh foizi o‘t pufagida tosh borligidan qiynalar ekan. O‘t pufagi xastalıkları erkaklarga qaraganda ayollarda ikki-uch baravar ko‘proq kuzatiladi. O‘t pufagi yallig‘lanishi, tosh yig‘ilishi, o‘t dimlanishi, “qurt” paydo bo‘lishi kabi kasalliklar qanday yuzaga keladi.

O‘t pufagi haqida ma‘lumot. U — ovqat hazm qilish tizimining muhim a‘zolaridan biri bo‘lib, jigar chiqargan o‘t suyuqligini to‘plash va quyultirib berish vazifasini bajaradi. Ovqat iste‘mol qilganda o‘t qopidan ajralgan suyuqlik o‘n ikki barmoqli ichakka tomadi va ovqatdagi yog‘larni parchalab, taom hazmida ishtirok etuvchi fermentlarni faollashtiradi. Organizmda taxminan 50-80 ml. o‘t va safro suyuqligi bor. Agar ovqat hazm qilishda muammo bo‘lmasa, o‘t pufagi ham faol ishlaydi. Aks holda esa unda safro ya‘ni zardob to‘planib, tosh yig‘ilishi hamda boshqa kasalliklar kelib chiqishi mumkin.

O‘t pufagi shamollashi – xoletsistit. O‘t pufagi yallig‘lanishi ovqat hazm qilish tizimi kasalliklarining keng tarqalgan turlaridandir. Aksariyat hollarda vaqtida ovqatlanmaslik yoki haddan ziyod taom iste‘mol qilish natijasida o‘t hosil bo‘lishi va o‘t haydalinishing buzilishi va buning natijasida tosh yig‘ilishi, surunkali qabziyat, turli infeksiyalar sabab yuzaga keladi. Yog‘li taomni xushlovchilarda esa xoletsistitga chalinish ehtimoli birmuncha yuqori. Xoletsistitda safro to‘planib borib, o‘ng biqin – qovurg‘a ostida simillagan og‘riq kuzatiladi. Shuningdek, safro qusish holatlari ham bo‘lishi mumkin.

O‘t dimlanishi. O‘t suyuqligi turib qolishiga o‘t qopining qisqaruvchanlik funksiyasi izdan chiqishi, bukilishi ya‘ni o‘t yo‘llaridagi nuqsonlar – o‘tning «bo‘yni» qiysayishi, chandiqlar, ichki a‘zolarining o‘z o‘rnidan pastga tushishi, qabziyat, kamharakatlilik, kam ovqat iste‘mol qilish kabilar sabab bo‘ladi.

Ovqat hazm bo‘lishi buzilganida jigar ajratayotgan suyuqlik o‘t pufakda to‘planib, dimlanadi. Shuningdek, uyqu oldidan to‘yib ovqatlanish hamda harakatsizlik sababli taom hazm bo‘lmay, o‘t suyuqligi dimlanishiga olib keladi. Bu holatda og‘iz taxirlashishi yoki jig‘ildon qaynashi kuzatiladi. Ushbu kasallik belgilar keyinchalik o‘t qopida tosh hosil bo‘lishiga olib keladi. Ushbu dimlanish sabablarini bartaraf etishga harakat qilsangiz, o‘t dimlanmaydi. O‘t dimlanishi qon bosimiga ta‘sir etmaydi.

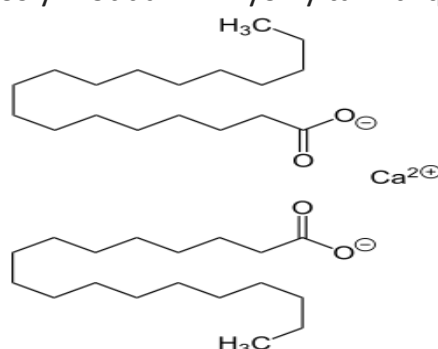
Kasallik nega ayollarda ko‘proq uchraydi? Ayol organizmida homiladorlik sabab almashinuv jarayonlari o‘zgarib turadi. Shu sabab ham o‘t pufagi kasallanishi yoki safro

turib qolishi mumkin. Erkaklarda esa noto'g'ri ovqatlanish va zararli mahsulotlar ta'sirida o't pufagi kasallanadi.

O't pufagisiz ham yashash mumkin! O't pufagida tosh yig'ilib, o't yo'llariga tiqilib qolsa, jarrohlik yo'li bilan a'zoning o'zi ham olib tashlanadi. Chunki tosh olinib, o't pufagi qoldirilsa, o'sha yerga yana tosh yig'ilishi ehtimoli mavjud. Xavotirlanmang, o't pufagi yo'qligini organizm o'z-o'zini qayta tiklash funksiyasi orqali bilintirmaydi. Biroq o't pufagingiz olib tashlansa, olti oy mobaynida qat'iy parhezga rioya etib, undan so'ng ham parhezbop mahsulotlarni oz-ozdan, tez-tez tanovvul qilishga odatlanishingiz kerak. Qolaversa, to'yib ovqatlanmaslik, uyqu oldidan taomlanish ham tavsiya etilmaydi.

Xastalikni davolashga yetkazgandan ko'ra oldini olgan afzal. Hech birimiz o't pufagi kasalliklaridan himoyalangan emasmiz. Shunday ekan, avvalo, to'g'ri ovqatlanish tartibiga amal qilishni o'rganaylik. Masalan, mayonez, margarin, sariyog', yog'li sut mahsulotlari, yog'li go'sht, bug'doy unidan tayyorlangan non kabilar taomnomangizda imkon qadar kamroq bo'lgani ma'qul. Shuningdek, ko'p qovurilgan, dudlangan, konservalangan yeguliklar, gazli ichimliklar va achchiq qahvaning ham me'yorini unutmang.

Jismoniy mashqlarning ham ahamiyati katta. Bir kunda 15-20 daqiqalik jismoniy mashqlar bilan shug'ullaning. Kuni bilan o'tirib ishlaydiganlardan bo'lsangiz, har bir-ikki soat oralig'ida oyoq chigilini yozib, yengil mashqlarni bajarib turing. Bugungi kunga kelib o't pufagini davolash uchun juda ko'p preparatlar ishlab chiqilgan. Shulardan biri bu ALLOXOL hisoblanadi, uning tarkibidagi asosiy moddani kimyoviy tarkibi quyidagicha:

Ursodeoksixol kislotali yoki ursodiol xolesterin o't toshlarini eritish va jigar kasalliklarining xolestatik shakllarini, shu jumladan birlamchi biliar sirozni davolash uchun ishlatiladigan tabiiy o't kislotalidir. Ursodiol davolash paytida sarum aminotransferazalarining vaqtinchalik va engil ko'tarilishining kamdan-kam holatlari bilan, shuningdek, jigar sirrozi bilan og'rigan bemorlarda sariqlikning kamdan-kam holatlari va jigar kasalligining yomonlashishi bilan bog'liq.

Amaldagi tashqi iqtisodiy faoliyat tovarlar nomenklaturasi (TIF TN) da 3004 90 0000 kod raqami ko'plab boshqa dori vositalari uchun ajratilgan. O't pufagini davolashda ishlatiluvchi katta ahamiyatga ega bo'lganligi uchun kimyoviy tarkibiga ko'ra sinflashni va TIF TN bo'yicha 3004 50 0005 podsubpozitsiyasida kod raqamini berilishini taklif etamiz.